

Кожухарь Є. І.

студента 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРИЧИНИ КОРУПЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Однією з найдавніших проблем світу в цілому і для кожної країни окремо вже багато віків є такий злочин як корупція. І на превеликий жаль до сих пір цю «хворобу» суспільства і держави не вдалося «вилікувати». Не оминуло це і Україну адже рівень корупції в нашій державі дуже високий. Так, згідно з доповіддю міжнародної організації Transparency International, яка була опублікована 26 жовтні 2017 року, Україна посіла за рівню корумпованості 134-е місце з 178 країн світу. І для того щоб зрозуміти всю важливість цієї проблеми і подальше її вирішення треба дати відповіді на багато питань і першими з них це: що таке корупція та які причини корупційної злочинності в Україні [1].

Почали вживати термін «корупція» ще в Стародавній Греції у V столітті до нашої ери. Греки використовували термін *corruptere* (від лат. — псувати) як зіпсованість моралі, розлад порядку в полісі. На практиці існує два основні підходи до формування наукового поняття. Доктринальний — мається на увазі думки різних вчених в певній галузі. Легальний — тобто, що знаходить своє відображення в нормативних актах, міжнародних документах та інших джерел, що мають юридичну силу [2].

Так, Закалюка А. П. зазначав, що корупція — є виявом суспільно неприйнятної та переважно суспільно небезпечної діяльнісної активності людей, наділених владними або іншими публічними повноваженнями та пов'язаними з ними можливостями, або тих, що прагнуть скористатися останніми з метою одержання будь-яких благ для себе чи інших осіб [3].

Мельник М.І. дав диференційовану класифікацію основних підходів до розуміння «корупція». Так він вважав, що корупцію повинні розуміти як: 1) підкуп і продажність державних чи інших службовців; 2) зловживання владою чи службовим становищем, учинене з елементом особистої зацікавленості; 3) елемент або різновид організованої злочинності [4].

Невмержицький Є. В. розглядає корупцію як політичними, економічними і психологічними чинниками, системою негативних поглядів, переконань, установок і діянь окремих громадян, посадових осіб владних інститутів, державних, громадських і приватних організацій, політичних партій, спрямованих на задоволення особистих

корисливих, групових, кооперативних інтересів шляхом підкупу, зловживання владою, хабарництвом, надання пільг і переваг усупереч суспільним відносинам [5].

Що стосується офіційного (легального) визначення поняття корупції то воно зустрічається в нормативних актах держави, а також і в різних міжнародних документах. Так, у Кодексі поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятому на 34-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 17 грудня 1979 р., зазначено, що корупція «...передбачає здійснення або нездійснення будь-якої дії під час виконання обов'язків або через ці обов'язки внаслідок подарунків, які вимагають або приймають, обіцянок і стимулів, або їх незаконне отримання щоразу, коли наявна така діяльність або бездіяльність» [6].

У резолюції «Практичні заходи боротьби з корупцією», поширеній на VIII Конгресі ООН із запобігання злочинності (Гавана, 1990 р.), корупцію визначено як «порушення етичного (морального), дисциплінарного, адміністративного, кримінального характеру, що виявляється в протизаконному використанні свого службового становища суб'єктом корупційної діяльності».

Страсбурзька конвенція про цивільно-правову відповідальність за корупцію від 4 листопада 1999 р. тлумачить корупцію як «прямі чи опосередковані вимагання, пропонування, дачу або одержання хабара чи будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, що порушують належне виконання будь-якого обов'язку особою, яка отримує хабара, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду, або поведінку такої особи» [7].

На законодавчому рівні в Україні, легальне визначення поняття корупції міститься в Законі України «Про запобігання корупції». В законі зазначено, що корупція — це використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [8].

Отже, корупція — це протизаконна, антидержавна, злочинна поведінка особи, що має владні повноваження та використовує їх задля власного збагачення або для інших особистих потреб для себе чи іншої особи, та карається законом.

Наступний аспект до розуміння корупції є те, що саме спонукає осіб до здійснення корупційних злочинів. Можна назвати наступні причини корупції:

1. Економічна. Одна з головних причин здійснення особами корупційних злочинів. Матеріальна незабезпеченість, низька заробітна

плата, підштовхує осіб, що мають владні повноваження до поборів і хабарів. Велика різниця між високою верствою населення і низьким прошарком населення. Нестабільна економічна ситуація в цілому. Інфляційні процеси.

2. Психологічна. Мається на увазі, відношення окремої людини до даного питання і розуміння, що корупція є злочином. К даній категорії також слід віднести виховання окремо і менталітет суспільства в загалі. Традиційна відсутність солідарності населення с законами, які забороняють корупцію. Для деяких людей є досить спокусливим є те, що багато посад і професій стають бажаними тільки тому, що відкривається можливість для поборів і хабарництва.

Психологічна причина проявляються і в іншому. Як показують окремі дослідження, особами які здійснюють корупційні злочини може рухати не тільки користь але і несвідоме бажання взяти участь у гострій, захоплюючій «грі», так звана ігрова мотивація.

3. Законодавча. Під цією причиною слід розуміти, прогалини в законодавстві і неефективні законодавчі ініціативи. Відсутність рішучих дій, а також небажання самої влади до вирішення цієї проблеми. Прикладом цього може слугувати гальмування та небажання прийняття Закону України «Про антикорупційний суд», який вже давно мав би був прийнятий Верховною Радою України.

4. Політична. Нестабільна політична ситуація в середині країни протягом багатьох років не дало владі зосередитись на вирішення найважливіших проблем нашої країни, однією з яких є корупція. Незмінність політичної еліти, також загальмовувало реформацію України [9].

5. Відомча. Досить нова причина існуючого рівня корупції в Україні. У зв'язку з невдалої спроби влади здійснення антикорупційних заходів, було створено декілька відомств, що мають на меті запобігання, протидія і зупинення корупційних злочинів. В слід чого виникли протиріччя і безкоординаційна діяльність між цими відомствами, що призвело до гальмування процесу зниження рівня корупції.

Досить слушну думку про ситуацію, що склалася в Україні дав колишній Федеральний прокурор Міністерства юстиції США Богдан Вітвіцький, що четверть століття спеціалізувався саме на розслідування фінансових злочинів. Він зазначає, що проблемою є також те, що дуже мало корупційних справ доходять до суду і навіть якщо справа все ж таки дійшла до суду, то дуже невеликий відсоток вироків є по цим справам. Він переконаний що найбільш ефективним засобом для вирішення цієї проблеми є запровадження суду присяжних, яка повністю складатиметься з пересічних членів громади. Це дасть додаткову довіру до процесу і тим самим переконає суспільство в справедливих, законних рішеннях по справі [10].

Підсумовуючи вищевикладене, факт того, що корупція є злочином який шкодить державі і суспільство є доведеним. Тепер, головним

завданням держави є ефективна протидія та запобігання цим злочинам. Шлях України до повної інтеграції в Європейський Союз не можливий коли в країні такий високий рівень корупції, а змінити це можливо вже найближчі роки, якщо всі органи державної влади, суспільство дійсно почнуть боротьбу за Україну без корупції. Покращення рівня життя населення, збільшення заробітних плат державним службовцям, стабілізація економічної і політичної ситуації в країні, виховування в людей повагу до закону, все це повинно бути пріоритетом для влади на сьогодні та в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Рейтинг корумпованості країн світу [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://news.bigmir.net/world/341648> © News.bigmir.net
2. Історичні прояви корупції та особливості боротьби з нею [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://megoinfo.info/material/11-istorichni-proyavi-korupcii-ta-osoblivosti-borotbi-z-neiu?page=3>.
3. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : [у 3 кн.] / А. П. Закалюк. – Київ : Ін Юре, 2007.
4. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії : [монографія] / М. І. Мельник. – Київ : Атіка, 2001. – 304 с.
5. Невмержинський Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: [монографія] / Є. В. Невмержинський. – К., 2008. – 368 с.
6. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку: прийнятий 34-ю сесією Генеральної асамблеї ООН 17 груд. 1979 р. // Документ ООН А/34/46, ООН, 1980. – С. 208–240.
7. Рамкове рішення Ради про боротьбу з корупцією в приватному секторі [Електронний ресурс] : міжнародний документ від 22 лип. 2003 р. № 2003/568/ПВД. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_945. – Назва з екрана.
8. Про запобігання корупції [Електронний ресурс]: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
9. Причини корупційної злочинності [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://stud.com.ua/46170/pravo/prichini_korupsiynoyi_zlochinnosti.
10. Я. Полянська «Не має «хороших» та «поганих» хабарів – це все корупція – американський екс-прокурор» [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.radiosvoboda.org/a/27142261.html.

Ключові слова: корупція, злочинність, причини, держава, законодавство.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Дикий О. В.